

8. Ковтун О.І. Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-мето-дологічні засади / О.І. Ковтун // Економіка України. – 2013. – № 4. – С. 44–56.

9. Білопольський М.Г. Пріоритетні напрями управління інноваційним потенціалом підприємств України в умовах глобалізації / М.Г. Білопольський //

Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 6. – С. 126–129.

10. Захарченко В.І. Державна підтримка інноваційної діяльності промислових підприємств / В.І. Захарченко, М.М. Меркулов, Л.Д. Глушенко // Прометей. – 2013. – № 1. – С. 73–81.

Л. І. Тараш
д-р екон. наук

І. П. Петрова
м. Київ

СВІТОВІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ВИЗНАЧЕННІ ПРІОРИТЕТНИХ СФЕР ЗАСТОСУВАННЯ

Постановка проблеми. Світові глобалізаційні процеси створення єдиної ринкової економіки та її інфраструктури ставлять перед урядом багатьох країн задачі формування ефективної економічної політики держави, заснованої на використанні нової моделі державного регулювання, де держава створює умови і стимули для розвитку бізнесу на засадах партнерства, тобто рівноправного діалогу між ними, і одночасно виконує свої традиційні обов'язки у процесі суспільного відтворення. Про ефективність і результативність використання державно-приватного партнерства (ДПП) у світовій практиці свідчить досвід більшості країн. Проте зведені статистичні дані реалізації проектів державно-приватного партнерства, які б узагальнювали і давали можливість наочно простежити основні тенденції розвитку ДПП та з урахуванням міжнародного досвіду визначити підходи до пріоритетних сфер застосування державно-приватного партнерства у вітчизняній економіці, у світовій практиці відсутні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У наукових колах з проблем державно-приватного партнерства проводяться науково-практичні конференції, круглі столи. Зокрема, міжнародні конференції "Перспективи розвитку законодавства про публічно-приватне партнерство у державах-членах СНД", (26 листопада 2014 р., Санкт-Петербург, Росія) [1], "Публічно-приватне партнерство в сфері водопостачання та водовідведення: обмін досвідом між Європою, Центральною Азією, Середнім Сходом та Північною Африкою" (21 - 22 жовтня 2014 р., Женева, Швейцарія) [2], "Прискорення ППП в Україні" (10-11 квітня 2014 р., м. Київ, Україна) [3], "Актуальні правові проблеми розвитку публічно-приватного партнерства у сфері аграрних, земельних, екологічних та космічних відносин" (22 листопада 2013 р., Київ, Україна) [4], "Модернізація ЖКГ на засадах державно-приватного партнерства" (11 вересня 2012 р., Запоріжжя, Україна) [5], круглий стіл "Публічно-приватне партнерство у сфері науки та інновацій" в рамках міжнародного науково - технічного форуму "Наука. Інновації. Технології – 2013" (15 жовтня 2013 р., Київ, Україна) [6] та інші. Дослідження за тематичними напрямками розвитку державно-приватного партнерства свідчать про пошук пріоритетних сфер застосування партнерської взаємодії

держави та приватного сектору. У країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку, в яких використовують державно-приватне партнерство, пріоритетні напрямки значно розрізняються. Емпіричною основою визначення пріоритетних сфер та можливостей застосування державно-приватного партнерства у країнах, що розвиваються та країнах з перехідною економікою, у тому числі в Україні, може бути аналітичне дослідження світових і європейських тенденцій розвитку ДПП.

Отже метою статті є визначення пріоритетних сфер застосування державно-приватного партнерства в Україні з урахуванням досвіду реалізації проектів ДПП у світовій та європейській практиці.

Виклад основного матеріалу. Світовий досвід реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства показує, що ДПП активно використовують у країнах Європейського Союзу (ЄС). Зарубіжними дослідницькими центрами наводяться різні оцінки щодо розвитку державно-приватного партнерства. Згідно з дослідженнями, проведеними Європейським інвестиційним банком (1990 – 2010 рр.) та Європейським експертним центром ДПП (2010 – 2014 рр.) у 1990-2014 рр. нараховано 1764 угоди з загальним обсягом фінансування понад 335 млрд євро. Кількість угод і обсяг інвестицій у державно-приватне партнерство наведено на рис. 1.

Як випливає із наведених даних, з 1994 р. по 2007 р. у країнах Європейського Союзу спостерігалось поступове збільшення кількості угод та обсягу капіталовкладень. Однак під впливом світової фінансово-економічної кризи у 2008-2009 рр. відбулося значне скорочення обсягів фінансування. Так, у 2008 році обсяг інвестицій у проекти ДПП зменшився на 18%, а у 2009 році – на 35%. Водночас у цей період існує невідповідність між збільшенням кількості угод та зменшенням обсягів інвестицій у державно-приватне партнерство. Тенденція до збільшення кількості угод пояснюється довготривалістю реалізації проектів, які були підписані до 2007 р. Період посткризового відновлення у 2010-2014 р. супроводжувався поживленням інвестиційних процесів в економіці й помірним зростанням кількості угод. Середній розмір угоди у 2010 р.

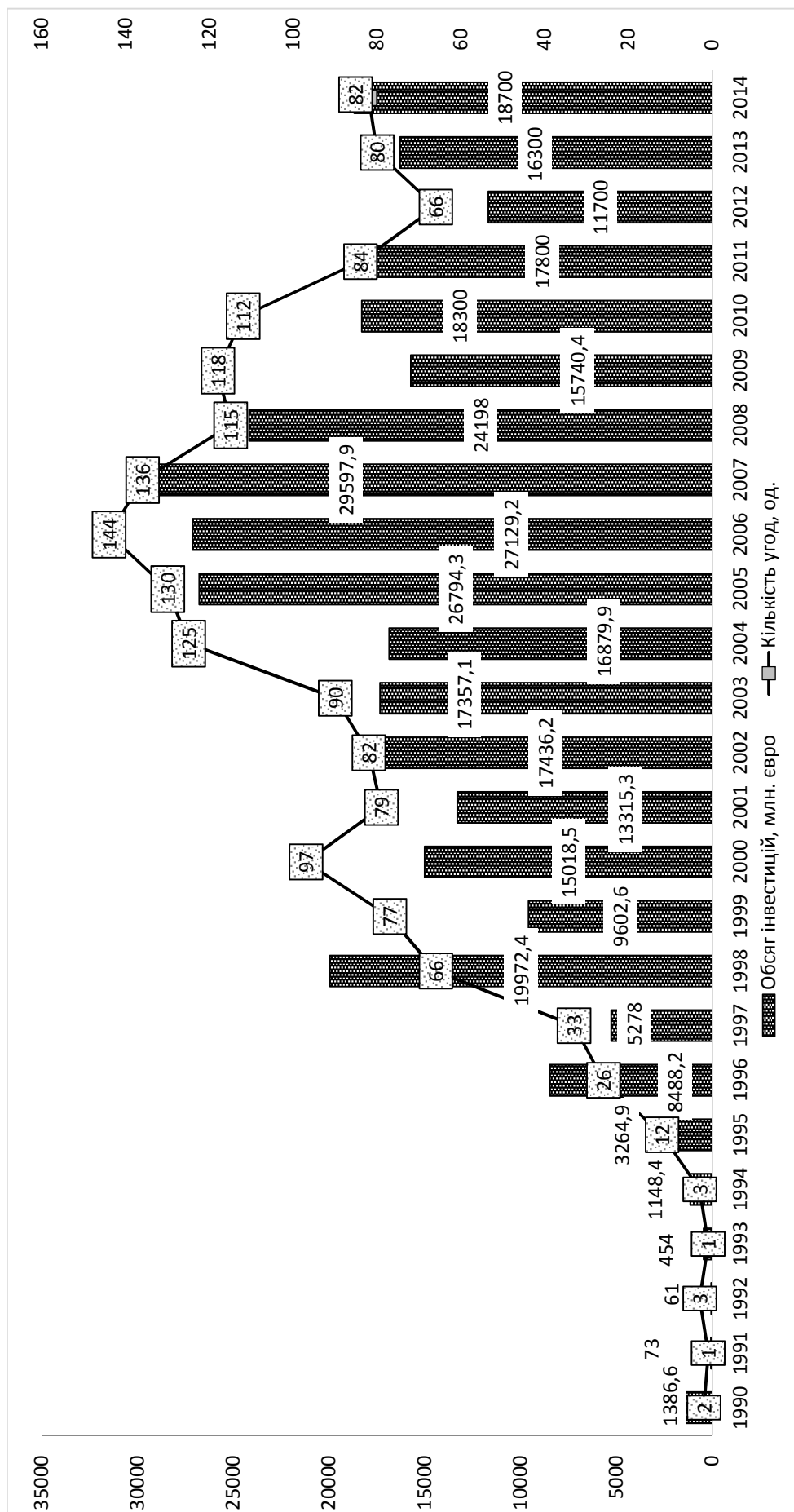

Рис. 1. Кількість угод і обсяг інвестицій у державно-приватне партнерство у 1990-2014 рр.

Примітка: складено авторами на основі: http://www.eib.org/epoc/library/index_old.htm#Market_Updates

склав 163 млн євро [7, с. 1], у 2011 р. – 213 млн євро [8, с. 1], у 2012 р. – 188 млн євро [9, с. 1], у 2013 р. – 203 млн євро [10, с. 1], у 2014 р. – 229 млн євро [11, с. 1], що на 12,8% вище показника за аналогічний період 2013 р.

Серед європейських країн, за період 1990-2009 рр., згідно з дослідженнями Європейського інвестиційного банку [12, с. 8], найбільша частка ДПП реалізовується у Великобританії – 61,1% кількості та 52,5% обсягу інвестицій усіх проектів ЄС. Дещо менша частка – у Іспанії (10,1% угод та 11,4% обсягу вкладень у ДПП), Португалії (3,1% угод та 7% обсягу вкладень у ДПП), Франції (5,4% угод та 5,3% обсягу вкладень у ДПП), Німеччині (4,9% угод та 4,1% обсягу вкладень

у ДПП), Італії (2,4% угод та 3,3% обсягу вкладень у ДПП) [12].

За оцінками Європейського експертного центру ДПП у 2010-2014 рр. [7-11] реалізовується 424 угоди ДПП з обсягом залучених інвестицій 82800 млн євро. Найбільша доля ДПП серед країн ЄС у цей період реалізовується у Великобританії – 35,8% кількості та 30,9% обсягу інвестицій усіх проектів ЄС, Франції – 21% та 22,8%, Німеччині – 12,5% та 4,6%, Іспанії – 7,5% та 8,8%, Італії – 3,3% та 8,4%, Нідерландах – 3,7% та 5,5%, відповідно.

Динаміку залучення коштів для фінансування проектів державно-приватного партнерства за секторами економіки наведено на рис. 2.

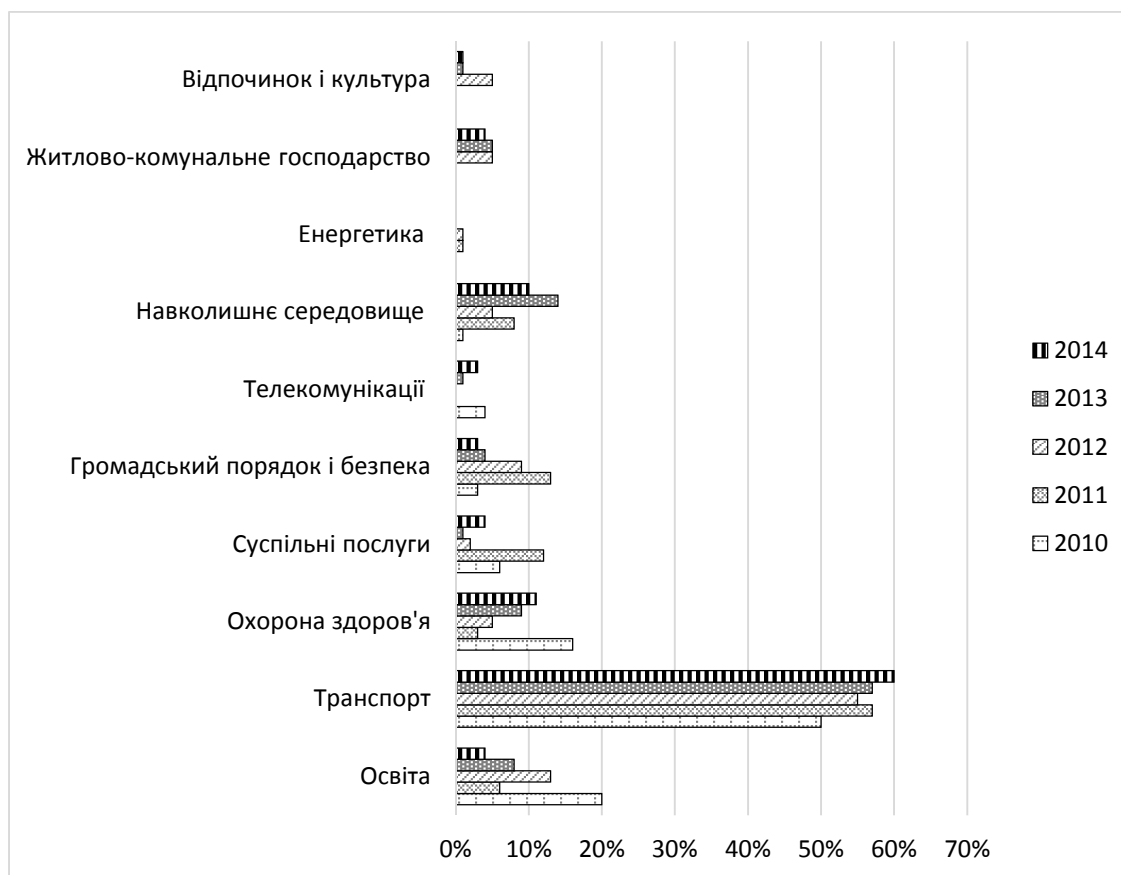

Рис. 2. Обсяги інвестицій в угоди ДПП за сферами застосування у 2010-2014 рр.

Примітка: складено авторами на основі: http://www.eib.org/epcc/library/index_old.htm#Market_Updates

Секторальний розподіл проектів ДПП свідчить, що більшість інвестицій спрямовано на фінансування розвитку транспортної інфраструктури. Так, у 2010 р. загальний обсяг інвестицій у транспорт склав 50%, у 2011 р. – 57%, у 2012 р. – 55%, у 2013 р. – 57%, у 2014 р. – 63%. Значна частка коштів направлена на освіту (2010 р. – 20%, 2011 р. – 6%, 2012 р. – 13%, 2013 р. – 8%, 2014 р. – 4%), навколишнє середовище (2010 р. – 1%, 2011 р. – 8%, 2012 р. – 5%, 2013 р. – 14%, 2014 р. – 10,2%), охорону здоров'я (2010 р. – 16%, 2011 р. – 3%, 2012 р. – 5%, 2013 р. – 9%, 2014 р. – 11%), громадський порядок і безпеку (2010 р. – 3%, 2011 р. – 13%, 2012 р. – 9%, 2013 р. – 5%, 2014 р. – 3%).

Скоротилася доля інвестиційних ресурсів у сферах надання суспільних послуг (з 6% у 2010 р. до 4%

у 2014 р.), телекомунікацій (з 4% у 2010 р. до 3% у 2014 р.), житлово-комунального господарства (з 5% у 2012 р. до 4% у 2014 р.), відпочинку і культури (з 5% у 2012 р. до 1% у 2014 р.)

Слід відмітити галузеві пріоритети розподілу угод державно-приватного партнерства за кількістю угод (рис. 3).

У структурі розподілу кількості угод за сферою застосування переважають частки освіти (2010 р. – 34%, 2011 р. – 27%, 2012 р. – 27%, 2013 р. – 26%, 2014 р. – 17%), транспорту (2010 р. – 21%, 2011 р. – 14%, 2012 р. – 20%, 2013 р. – 20%, 2014 р. – 28%), охорони здоров'я (2010 р. – 17%, 2011 р. – 6%, 2012 р. – 12%, 2013 р. – 15%, 2014 р. – 18%), навколишнього середовища (2010 р. – 1%, 2011 р. – 8%, 2012 р. – 6%, 2013 р. – 16%, 2014 р. – 8%), громадського порядку і

безпеки (2010 р. – 6%, 2011 р. – 14%, 2012 р. – 9%, 2013 р. – 8%, 2014 р. – 5%). Незначною залишається частка у сферах житлово-комунального господарства (2012 р. – 9%, 2013 р. – 7%, 2014 р. – 7%), енергетики (2011 р. – 4%, 2012 р. – 2%), телекомунікацій (2010 р. – 5%, 2013 р. – 1%, 2014 р. – 4%), надання суспільних послуг (2010 р. – 16%, 2011 р. – 27%, 2012 р. – 3%, 2013 р. – 3%, 2014 р. – 9%). З кожним роком зменшується кількість угод державно-приватного партнерства у сфері відпочинку і культури (2012 р. – 12%, 2013 р. – 4%, 2014 р. – 4%).

Отже, у країнах Європейського Союзу пріоритетними сферами державно-приватного партнерства у 2010–2014 рр. є: за обсягом фінансування – транспортна інфраструктура, за кількістю угод – освіта. Роль сфери освіти і науки у забезпеченні стійкого економічного зростання і модернізації економіки у країнах з розвинутою економікою значно зростає. Сфери застосування державно-приватного партнерства поступово розширюються – від реалізації інфраструктурних проєктів до сфери НДДКР та впровадження інновацій.

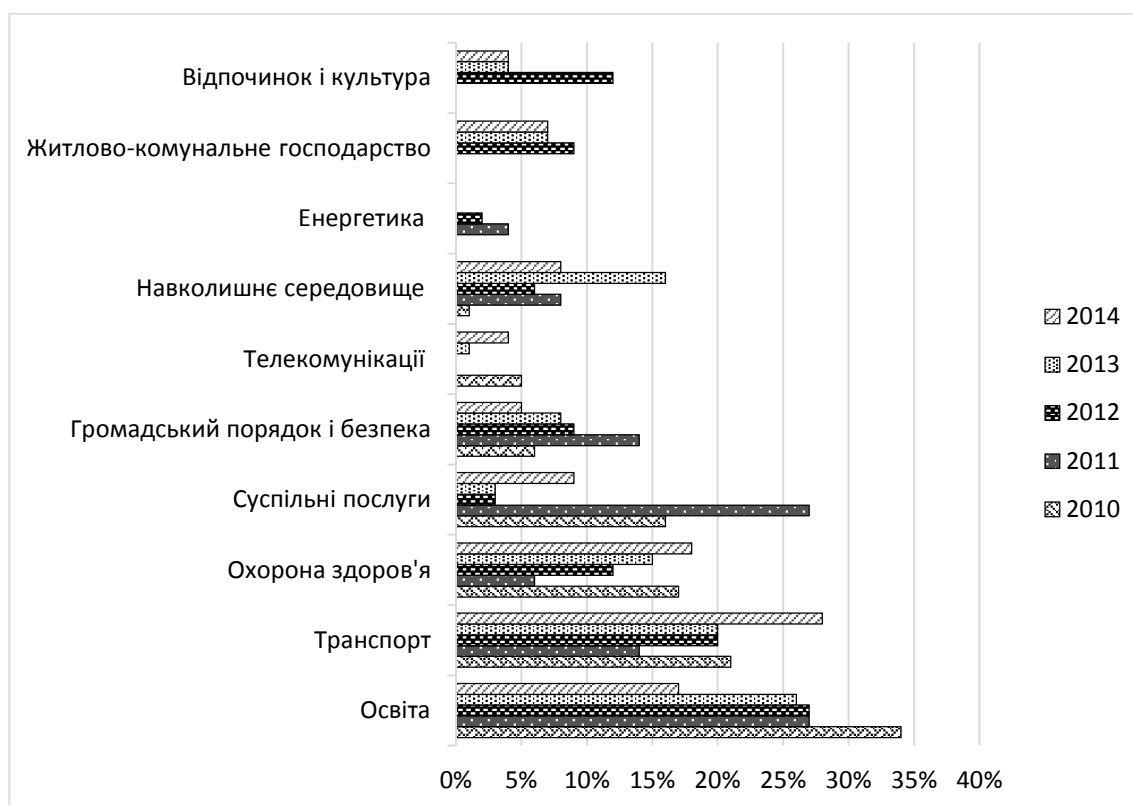

Рис. 3. Кількість угод ДПП за сферами застосування у 2010–2014 рр.

Примітка: складено авторами на основі: http://www.eib.org/epcc/library/index_old.htm#Market_Updates

Партнерські відносини між приватним і державними секторами, університетами, науково-дослідними інститутами та іншими організаціями є ключовою моделлю взаємовідносин в інноваційній політиці. Державно-приватне партнерство у більшості країн розглядається як інструмент науково-технологічного та інноваційного розвитку. Серед них потрібно виділити країни – члени ЄС, такі як Австрія, Бельгія, Швеція та Франція.

У Австрії здійснюються програми зі створення Центрів компетенцій, де державно-приватне партнерство є основним інструментом реалізації довгострокових відносин між компаніями та дослідними інститутами у сфері інновацій. Популярними програмами є K-ind/K-net, COMET, Асоціація з досліджень Крістіана Доплера. Програма K-ind/K-net спрямована на створення промислових центрів компетенції і мережі установ для проведення досліджень і передачі технологій під управлінням промислових компаній і консорціумів. Програма COMET (Центрів компетенції з досконаліх технологій), що стала найбільш впливовою в історії ДПП Австрії, передбачає можливість створення

ДПП у формі великих і середніх та малих спільних підприємств та без інституціоналізації (без створення юридичної особи). Програма Асоціації з досліджень Крістіана Доплера підтримує створення тимчасових лабораторій в університетах, які працюють над орієнтацією на застосовність фундаментальних досліджень [13, с. 191–192].

У Бельгії прикладом реалізації ДПП у сфері інновацій є програма СТАРТ, що запущена у 2008 році в Валлонії, яка фінансується на одну третину з коштів, що є у розпорядженні університетів, на одну третину – з приватного сектору (підприємств, приватних осіб, фондів), на одну третину з регіонального бюджету Валлонії [13, с. 192].

У Швеції з метою підвищення продуктивності академічних досліджень та сприяння впровадженню інновацій у промисловість створена програма VINN Excellence для підтримки співтовариства між приватним і державним секторами, університетами, науково-дослідними інститутами та іншими організаціями, що займаються дослідженнями [13, с. 192–193].

У Франції прикладом державно-приватного партнерства є Агентство з інновацій OSEO (акціонерне товариство приватного права, яке складається з холдингу та дочірніх компаній і 50% капіталу якого належить державі), що діє за трьома напрямками: OSEO інновацій, OSEO фінансування, OSEO гарантія. Метою Агентства є безоплатна цільова допомога для малих і середніх підприємств з інноваційними технологіями у партнерстві з бізнес-янглами та приватними інвесторами, і банка розвитку середніх та малих підприємств [13, с. 191].

Крім програм зі створення Центрів компетенцій, створюються Європейські технологічні платформи на засадах державно-приватного партнерства для реалізації пріоритетів науково-технологічного та інноваційного розвитку в різних сферах економіки і промисловості, посилення науково-виробничих зв'язків, що дозволяють поєднувати науку, виробництво і державне управління. Однією із основних цілей діяльності Європейських технологічних платформ є розробка економічно обґрунтованих програм наукових досліджень та швидке впровадження наукових результатів у практику [14, с. 3]. За своєю структурою Європейські технологічні платформи є взаємовигідним партнерством між приватними і державними організаціями. За останні роки створено 36 Європейських технологічних платформ, що охоплюють різноманітні галузі економіки [14, с. 4]. Зокрема, Європейські технологічні платформи успішно функціонують в енергетиці, інформаційно-комунікаційних технологіях, біо-економіці, виробництві і процесах [14, с. 6-13].

У Франції, Німеччині, Великобританії, Бельгії та скандинавських країнах на базі університетів та інших наукових організацій створюються інноваційні поліси, парки, центри. У країнах ЄС (Великобританія, Франція) створюються Start-up організації (бізнес-інкубатори, венчурні механізми та інші державно-приватні фонди) для підтримки співтовариства між приватним і державним секторами, науково-дослідними інститутами та іншими організаціями.

Досвід розвинених країн (Австрії, Бельгії, Швеції, Франції), показує, що розвиток вітчизняної національної інноваційної системи доцільно здійснювати на основі партнерської взаємодії держави та суб'єктів приватного підприємництва. Найважливішим завданням державно-приватного партнерства в інноваційному розвитку є активізація інноваційної діяльності і створення цілісної системи її фінансового забезпечення, яка має ґрунтуватися на широкомасштабному залученні та максимально ефективному використанні фінансових ресурсів.

У країнах з економікою, що розвивається, найбільш системна інформація щодо проектів державно-приватного партнерства представлена Світовим банком, згідно з якою спостерігається позитивна тенденція до збільшення кількості проектів ДПП. За даними Світового банку у 1990-2013 рр. реалізовується 6146 проектів державно-приватного партнерства з обсягом залучених інвестицій понад 2,1 трлн. дол. (рис. 4) [15].

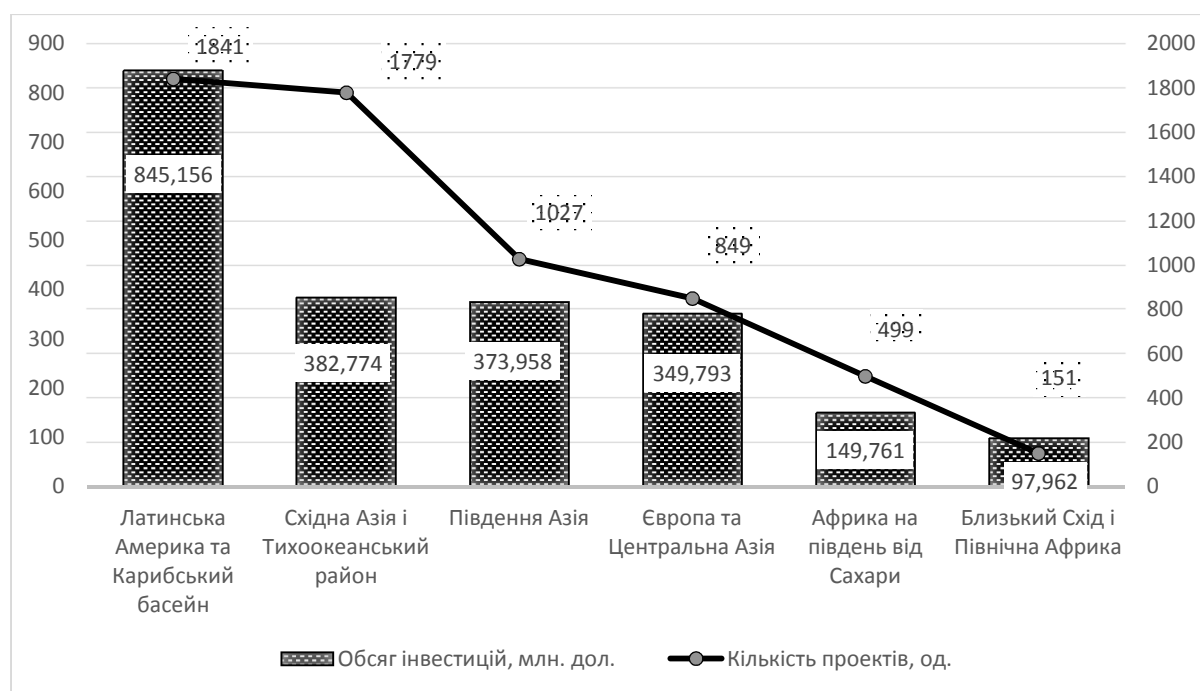

Рис. 4. Кількість угод і обсяг інвестицій у державно-приватне партнерство за регіонами у 1990-2013 рр.

Примітка: складено авторами на основі http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreRankings.aspx.

Найбільш активно форми ДПП практикуються у Латинській Америці і Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. На ці регіони припадає понад третини всіх проектів ДПП і майже половина усіх інвестицій. Більша частина проектів ДПП реалізовується у Китаї (18,7% угод та 5,8% усіх світових інвестицій у проекти ДПП)

та Індії (12,6% угод і 14,6% усіх світових інвестицій у проекти ДПП) [15]. У Латинській Америці найактивніше форми державно-приватного партнерства застосовуються у Бразилії – 11,3% угод і понад 20% усіх залучених інвестицій у ДПП, Мексиці – 3,7% і 5,8%,

Аргентині – 3,5% і 4,3%, відповідно. Найменше проектів державно-приватного партнерства реалізується у регіоні Близького Сходу і Північної Африки – 2,5% угод і 4,45% залучених інвестицій у ДПП. До регіону "Європа та Центральна Азія" віднесено 22 країни, серед них країни СНД, країни колишньої Югославії і Туреччина. Левова частка реалізації проектів державно-приватного партнерства у цьому регіоні припадає

на Російську Федерацію (5,5% угод та 6,6% усіх світових інвестицій в проекти ДПП) та Туреччину (2,6% угод та 4,5% усіх світових інвестицій в проекти ДПП).

Переважна частка у загальному обсязі фінансування спрямована на сфери телекомунікацій та енергетики, а найменша частка – водопостачання і каналізації (3,4%). Транспортна інфраструктура, за критерієм вартості, становить 18,6% від загального обсягу фінансування (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку проектів державно-приватного партнерства за сферами застосування

Регіони	Енергетика		Телекомунікації		Транспорт		Водопостачання і каналізація		Усього	
	Кількість проектів, од.	Обсяг інвестицій, млн дол.	Кількість проектів, од.	Обсяг інвестицій, млн дол.	Кількість проектів, од.	Обсяг інвестицій, млн дол.	Кількість проектів, од.	Обсяг інвестицій, млн дол.	Кількість проектів, од.	Обсяг інвестицій, млн дол.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Латинська Америка та Карибський басейн	865	282,177	152	351,857	555	176,399	269	845,156	1841	845,156
Східна Азія і Тихоокеанський регіон	854	152,413	81	110,611	380	88,805	464	30,945	1779	382,774
Південна Азія	526	158,523	77	125,481	409	89,349	15	605	1027	373,958
Європа та Центральна Азія	437	127,142	293	190,096	73	28,640	46	3,916	849	349,793
Африка на південь від Сахари	164	22,396	205	108,732	102	18,241	28	392	499	149,761
Близький Схід і Північна Африка	44	24,528	48	62,346	34	7,124	25	3,964	151	97,962
Усього	2890	767,179	856	949,122	1153	408,558	847	74,545	6146	2199,404

Джерело: <http://ppi.worldbank.org/>.

За кількісним критерієм проекти ДПП найбільш інтенсивно реалізуються у сфері енергетики – енергозбереження (реконструкція існуючих мереж передавання електроенергії та підвищення рівня надійності постачання електроенергії) і енергоефективності (провадження заходів із поліпшення енергоефективності підприємств), а також у транспортній інфраструктурі (будівництво та експлуатація автомобільних доріг, залізничний транспорт, морські порти, аеропорти).

Отже, у країнах з економікою, що розвивається, пріоритетними сферами державно-приватного партнерства у 1990–2013 рр. є: за критерієм вартості – телекомунікації (43%) та енергетика (35%); за кількісним критерієм – енергетика (47%) і транспортна інфраструктура (25%).

У Росії щорічно Міністерством економічного розвитку Російської Федерації і Центром розвитку державно-приватного партнерства за підтримки Торгово-промислової палати Російської Федерації проводиться комплексна оцінка рівня розвитку державно-приватного партнерства в регіонах Росії. В рамках дослідження проаналізовано 586 проектів [16], що перебувають на різних стадіях реалізації державно-приватного партнерства – від ініціації до експлуатації об'єкта. Усі проекти розподілено за чотирма сферами (табл. 2).

Таблиця 2

Сфера застосування державно-приватного партнерства у Російській Федерації

Сфера застосування державно-приватного партнерства	Кількість проектів, од.
Комунальна (централізовані системи водопостачання та водовідведення, перероблення та утилізація твердих побутових відходів, очисні споруди, міський благоустрій)	194
Соціальна (охорона здоров'я, освіта, спорт, туризм, культура, соціальне обслуговування)	165
Енергетична (виробництво, розподіл і передача теплової енергії, виробництво, розподіл і передача електричної енергії, розподіл і передача газу)	163
Транспортна (автомобільні дороги, авіаційний транспорт, залізничний транспорт, морський і річковий транспорт, громадський транспорт, трубопровідний транспорт)	64
Усього	586

Джерело: http://www.pppcenter.ru/assets/docs/rayingREG-Block_26-03-2015_web.pdf.

Переважна частина проектів державно-приватного партнерства у Росії сконцентрована у сфері комунальної (33,1%) та соціальної (28,2%) інфраструктури. Крім реалізації інфраструктурних проектів існує практика застосування державно-приватного партнерства в інноваційній сфері. У рамках федеральних цільових програм на основі державно-приватного партнерства здійснюється співфінансування витрат підприємств на створення інноваційних продуктів. Програми орієнтовані на залучення позабюджетних джерел для комерціалізації пріоритетних наукових розробок та інноваційних проектів державного значення.

Важливу роль у підтримці розвитку державно-приватного партнерства в інноваційній сфері займають державні корпорації. Найбільш активно беруть участь у реалізації проектів ДПП "Російська корпорація нанотехнологій" (РОСНАНО) і "Банк розвитку і зовнішньоекономічної діяльності (Внешэкомбанк)". В сфері їх діяльності позначено здійснення фінансування інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури та інноваційних проектів.

Істотний внесок у розвиток партнерської взаємодії держави і приватного сектору та малого інноваційного підприємництва вносить діяльність Фонду сприяння розвитку малих форм підприємств у науково-технічній сфері.

Прикладами державно-приватного партнерства в науково-технічній сфері можуть служити і регіональні закриті пайові інвестиційні фонди особливо ризикових (венчурних) інвестицій, що формуються на паритетних засадах з бюджетних і приватних джерел [17].

У Республіці Казахстан державно-приватне партнерство здійснюється в галузях, що традиційно належать до сфери відповідальності держави (табл. 3).

Таблиця 3

Сфера застосування державно-приватного партнерства у Республіці Казахстан

Сфери застосування державно-приватного партнерства	Кількість проектів ДПП, од.
Охорона здоров'я і надання соціальних послуг	3
Міська інфраструктура	8
Освіта	4
Енергетика	2
Транспорт (автодороги)	3
Залізничний транспорт	6
Аеропорти	1
Усього	27

Джерело: <http://kzppp.kz/ru/project/table>.

У даний час більшість проектів партнерської взаємодії держави та приватного сектору реалізовується у сфері будівництва транспортної інфраструктури. У майбутньому планується залучення бізнесу до фінансування проектів у сфері будівництва соціальних об'єктів [18].

У Республіці Білорусь в рамках проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН "Зміцнення національного потенціалу в області застосування механізмів державно-приватного партнерства у Республіці Білорусь" створено Центр державно-приватного партнерства при Міністерстві економіки Республіки

Білорусь [19]. Згідно інформації, наданої на сайті Центру державно-приватного партнерства, затверджено список пілотних проектів державно-приватного партнерства. Сферою застосування цих проектів є об'єкти інфраструктури [20]. Крім реалізації ДПП у сфері інфраструктури, у проекті Закону Республіки Білорусь "Про державно-приватне партнерство" у статті 5 сферою здійснення державно-приватного партнерства позначені наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність [21]. Серед основних завдань здійснення партнерської взаємодії держави та приватного сектору виділяють розвиток інноваційної діяльності і наукомістких виробництв, підвищення технічного рівня виробництва та удосконалення технологічних процесів.

В Україні департаментом інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства Міністерства економічного розвитку і торгівлі України оприлюднено дані за 2013 р. і 2014 р., згідно з якими у країні спостерігається позитивна тенденція до збільшення кількості проектів ДПП. Свідченням цього є кількість проектів, що реалізуються за 2013-2014 рр.: якщо за три квартали 2013 р. функціонувало 227 проектів [22], то на кінець 2014 р. – 243 проекти на засадах державно-приватного партнерства [23]. Ці проекти реалізуються за різними сферами господарської діяльності (табл. 4).

Більше половини загальної кількості проектів належить до сфери оброблення відходів – 117 проектів (51% від укладених угод) у третьому кварталі 2013 р., 116 проектів (47,7%) у 2014 р. [23]. Крім сфери оброблення відходів, значна частина проектів державно-приватного партнерства застосовується у сферах збору, очищення та розподілення води й у будівництві і експлуатації доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури.

Україна має досвід упровадження проектів партнерської взаємодії держави та приватного сектору в інфраструктурній сфері, але не має успішної практики реалізації державно-приватного партнерства в інноваційній сфері, незважаючи на те, що у Законі України "Про державно-приватне партнерство" позначено машинобудування як високотехнологічне виробництво [24].

Необхідність широкого впровадження в Україні механізму державно-приватного партнерства підтверджується прийнятою Концепцією розвитку ДПП в Україні на 2013–2018 рр. [25]. Концепція визначає пріоритетні сфери застосування державно-приватного партнерства, серед яких – наукова, науково-технічна, інноваційна та інформаційна сфери.

Отже, практична спрямованість партнерської взаємодії держави та приватного сектору у країнах, що розвиваються та у країнах з перехідною економікою свідчить про те, що більшість проектів ДПП використовуються у сферах виробництва суспільних благ і надання публічних послуг, виробництва природно-монопольних галузей економіки. У названих сферах держава не може відмовитися від своєї присутності і для вирішення суперечностей між обмеженими можливостями державного бюджету та потребою у вкладенні капіталу для забезпечення відтворення та розвитку об'єктів стратегічної і соціальної значущості цих сфер використовує державно-приватне партнерство. Разом з

тим в країнах, що розвиваються та у країнах з перехідною економікою, велику роль набувають функції держави, пов'язані з модернізацією економіки і в цьому зв'язку з інноваційним розвитком. Враховуючи досвід розвинених країн, участь держави у фінансуванні НДДКР та інноваційній діяльності, стимулюванні

інноваційної активності виробників у процесах модернізації економіки країни, розвитку інноваційної інфраструктури є важливим чинником упровадження державно-приватного партнерства у науково-технічну сферу.

Таблиця 4

Сфера застосування державно-приватного партнерства в Україні

Сфера застосування державно-приватного партнерства	Кількість проектів, од.		
	2013 рік		2014 рік
	2 квартали	3 квартали	
Збір, очищення та розподілення води	71	56	79
Виробництво, транспортування і постачання тепла	32	-	7
Будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури	16	14	17
Туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт	9	-	1
Пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування	8	-	3
Оброблення відходів	7	117	116
Охорона здоров'я	3	-	-
Виробництво, розподілення та постачання електричної енергії	3	-	5
Управління нерухомістю	-	-	2
Забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем	-	-	1
Інші	11	40	12
Усього	160	227	243

Джерело: <http://www.me.gov.ua>.

Висновки. Провівши аналітичне дослідження світових та європейських тенденцій розвитку державно-приватного партнерства у визначенні пріоритетних сфер застосування, доходимо висновку про таке. Вибір пріоритетної сфери застосування ДПП залежить від соціально-економічного рівня розвитку країни і реалізованої політики держави. У країнах з розвинутою економікою державно-приватне партнерство використовують не лише для розбудови інфраструктурних проектів, але й для інноваційного розвитку. Виходячи з досвіду реалізації проектів ДПП в європейських країнах, для країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою в умовах модернізації економіки і постіндустріального розвитку пріоритетними сферами застосування державно-приватного партнерства мають бути інноваційна, наукова та науково-технічна сфери.

Список використаних джерел

1. Міжнародна конференція "Перспективи розвитку законодавства про публічно-приватне партнерство у державах-членах СНД", 26 листопада 2014 р., Таврійський палац (Санкт-Петербург) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrppp.com/uk/trainings/445-----26--2014----->.

2. Міжнародна конференція "Публічно-приватне партнерство в сфері водопостачання та водовідведення: обмін досвідом між Європою, Центральною Азією, Середнім Сходом та Північною Африкою", 21 - 22 жовтня 2014 р., м. Женева (Швейцарія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrppp.com/uk/trainings/425--21-22-2014->.

3. 3-я Міжнародна конференція "Прискорення ППП в Україні", 10-11 квітня 2014 р., Президент Готель, м. Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrppp.com/uk/trainings/404-3-1-r-10-11-2014->.

4. Міжнародна конференція з актуальних правових проблем розвитку публічно-приватного партнерства у сфері аграрних, земельних, екологічних та космічних відносин, 22 листопада 2013 р., Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrppp.com/uk/trainings/385--22-2013->.

5. Конференція "Модернізація ЖКГ на засадах державно-приватного партнерства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cstei.lviv.ua/ua/item/766>.

6. Круглий стіл "Публічно-приватне партнерство у сфері науки та інновацій" в рамках міжнародного науково-технічного форуму "Наука. Інновації. Технології – 2013", 15 жовтня 2013 р., Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrppp.com/uk/trainings/373--1-----r-----l---2013r-15--2013-->.

7. Market Update Review of the European PPP Market in 2010 [Електронний ресурс] / European PPP Expertise Centre. – 12 р. – Режим доступу: <http://www.eib.org/eppec/resources/eppec-market-update-2010-public.pdf>.

8. Market Update Review of the European PPP Market in 2011 [Електронний ресурс] / European PPP Expertise Centre. – 11 р. – Режим доступу : http://www.eib.org/eppec/resources/eppec_market_update_2011_en_web.pdf.

9. Market Update Review of the European PPP Market in 2012 [Електронний ресурс] / European PPP Expertise Centre. – 10 р. – Режим доступу :

<http://www.eib.org/eprec/resources/Market%20Update%202012.pdf>.

10. Market Update Review of the European PPP Market in 2013 [Електронний ресурс] / European PPP Expertise Centre. – 10 р. – Режим доступу : http://www.eib.org/eprec/resources/publications/eprec_market_update_2013_en.pdf.

11. Market Update Review of the European PPP Market in 2014 [Електронний ресурс] / European PPP Expertise Centre. – 8 р. – Режим доступу : http://www.eib.org/eprec/eprec_market_update_2014_en.pdf.

12. Kappeler Andreas. Public-Private Partnership in Europe – before and during the recent financial crisis [Електронний ресурс] / Andreas Kappeler, Mathieu Nemoz // Economic and Financial Report 2010/04, July 2010. – Режим доступу : http://www.eib.org/eprec/resources/efr_eprec_ppp_report1.pdf.

13. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС “Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні”. – К.: Фенікс, 2011. – 349 с.

14. “Європейські технологічні платформи та підходи до створення українських технологічних платформ” [Електронний ресурс] Електронний бюлетень. Формування мережі обміну інформацією про науково-освітні програми Європейського Союзу. Проект № 45309. Бюлетень № 2. – 21 с. – Режим доступу : http://cstei.lviv.ua/upload/pub/IRF/1340728263_69.pdf.

15. Explore Rankings 1990 to 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ppi.worldbank.org/explore/ppi_exploreRankings.aspx.

16. Рейтинг регионов России по уровню государственно-частного партнерства, 2014–2015, Москва 2015, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pppcenter.ru/assets/docs/raytingREG-Block_26-03-2015_web.pdf.

17. Грибовский А.В. Государственно-частное партнерство как инструмент стимулирования инновационной деятельности в научно-технической сфере Российской Федерации [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.riep.ru/upload/iblock/292/292e3e6eafb1f67f6fef1049d3952c60.pdf>.

18. Развитие системы дошкольного образования через внедрение ГЧП [Електронний ресурс] / Казахстанский центр государственно-частного партнерства. – Режим доступу : <http://kzppp.kz/ru/anmat/view?id=20>.

19. Создан Центр государственно-частного партнерства [Електронний ресурс] / Белорусские новости. – Режим доступу : http://naviny.by/gubrics/economic/2014/05/27/ic_news_113_436781/.

20. Утвержден список пилотных проектов для реализации на принципах государственно-частного партнерства [Електронний ресурс] / Центр государственно-частного партнерства в Беларуси. – Режим доступу : <http://pppbelarus.by/blog/infrastructure-board-meeting-7/>.

21. Проект Закона Республики Беларусь “О государственно-частном партнерстве” [Електронний ресурс]. / Центр государственно-частного партнерства в Беларуси. – Режим доступу : <http://pppbelarus.by/draft-ppp-law/>.

22. На кінець вересня 2013 року в Україні реалізувались більше 220 проектів на засадах державно-приватного партнерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=224783&cat_id=38461&search_param=%E4%EF%EF&searchDocarch=1&searchPublishing=1.

23. Інформація щодо стану здійснення державно-приватного партнерства (станом на 06.01.2015) [Електронний ресурс] / Департамент інвестиційно-інноваційної політики та розвитку державно-приватного партнерства. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=fc354c59-cb8f-4660-b7d5-1acdf35f0ab7&title=InformatsiiaSchodoStanuZdiisnenniaDerzhavnoprivatnogoPartnerstva>.

24. Закон України “Про державно-приватне партнерство” № 2404–VI від 01.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

25. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 739-р. від 14 серпня 2013 р. “Про концепцію розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-p>.

А. М. Ткаченко

*д-р екон. наук
м. Дніпропетровськ*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Постановка проблеми. Сьогодні внаслідок швидких змін – створення найбільш ефективної кадрової політики у нашій країні – важливе завдання, що стоїть перед керівництвом кожного суб’єкта господарювання. Для вирішення цього питання доцільно розглянути зарубіжний досвід зокрема на прикладі розвинутих країн ЄС, США та Японії, адже в епоху Євроінтеграції України це питання набуває особливої актуальності.

Мета дослідження. Дослідження міжнародного досвіду щодо формування політики кадрового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень. Питання кадрового потенціалу розглядалися різними як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед них – Г. Жане, К. Поппер, Г. Аммонд, П. Бурдье, В. Афанасьєв, В. Авер’янова, А. Пойченко, М. Лукашевич, В. Князєва, О. Воронько, П. Надолішного тощо, але не зважаючи на це дане питання є сьогодні досить актуальними.